

HÁSKÓLI ÍSLANDS
MENNTAVÍSINDASVIÐ

2

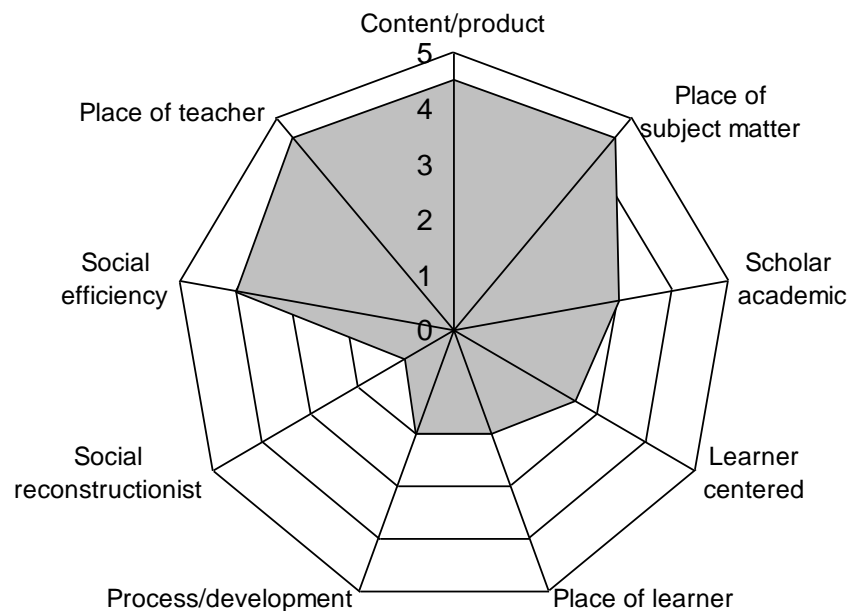
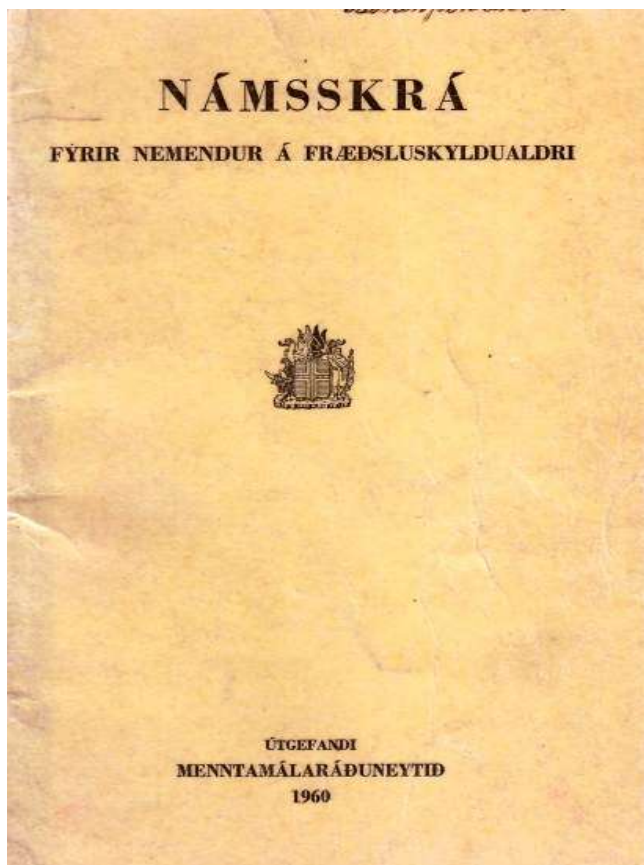
“Námskrá” í náttúrufræði

Reykjanesbær – 17. ágúst 2011
Meyvant Þórólfsson

1960 - Í gildi til 1976

Allt í einu hefti

6 bls. af 84 (7%)

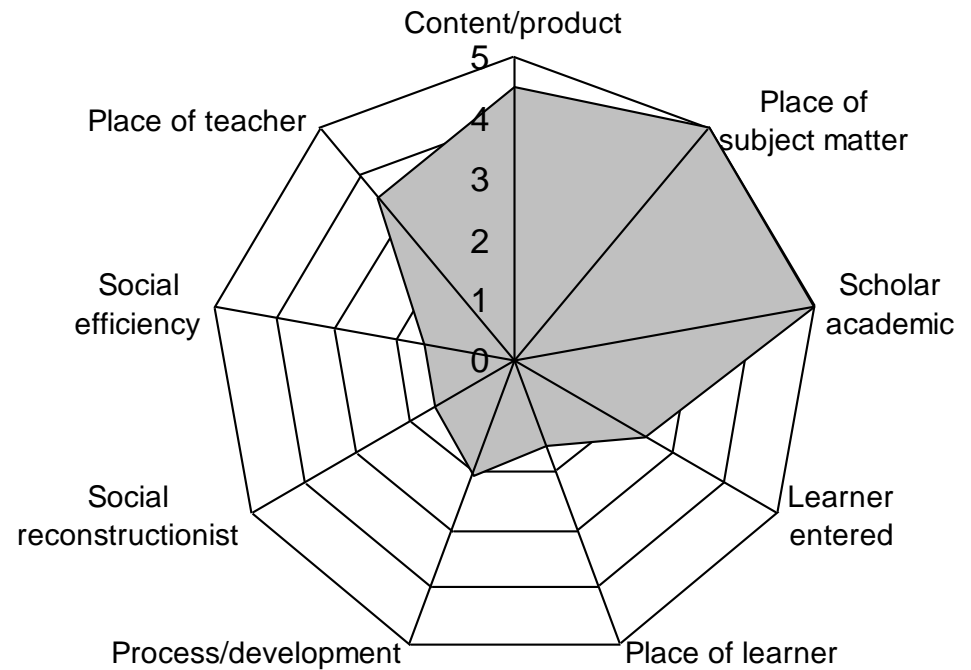
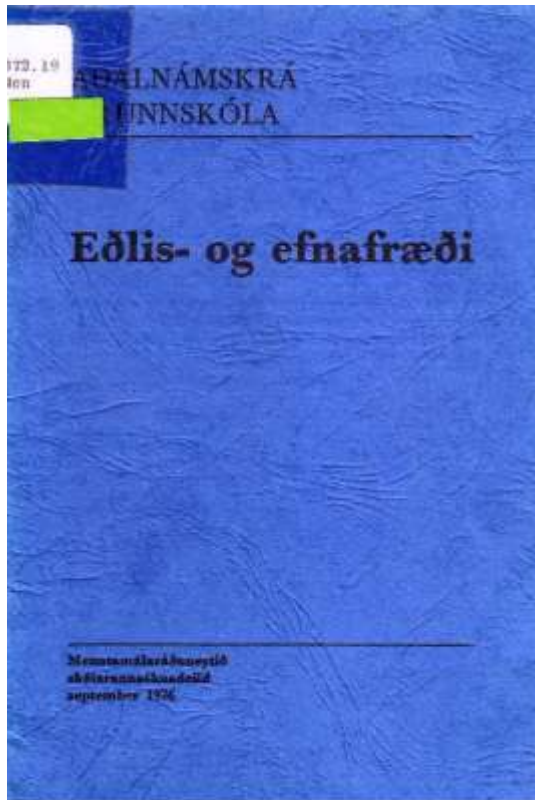

Ljósmynd: Almenningsfræðsla á Íslandi
1880-2007

1976 - Í gildi til 1989

Útg. í 10 heftum

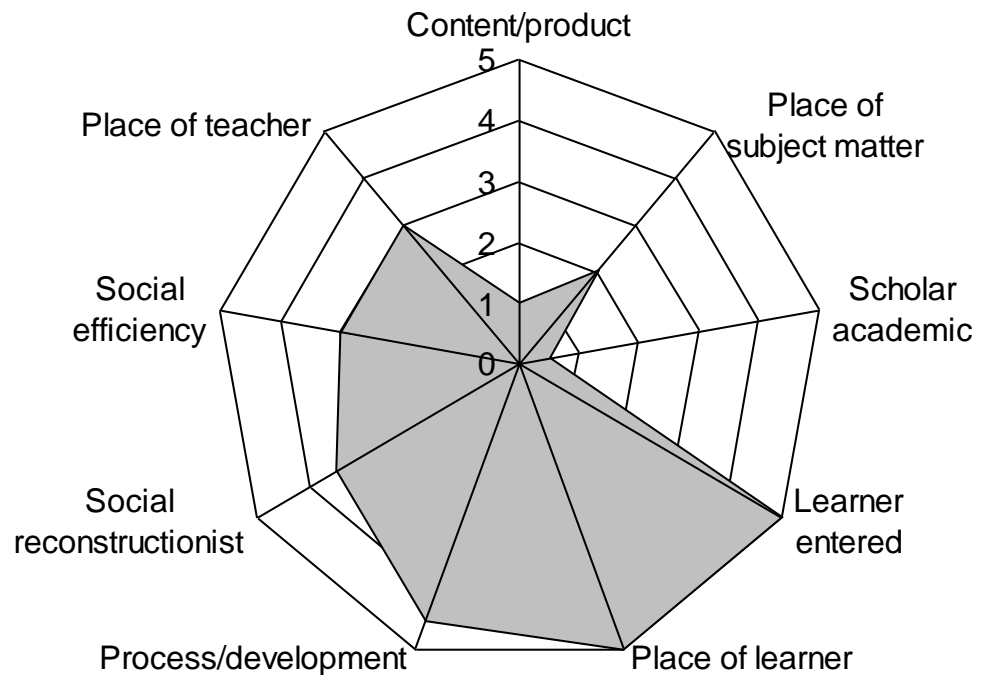
15 bls. af 465 (3%). Námskrá
í líffræði kom ekki út

Ljósmynd: Menntamálaráðuneytið 1968

1989 - Í gildi til aldamóta - Allt í einu hefti

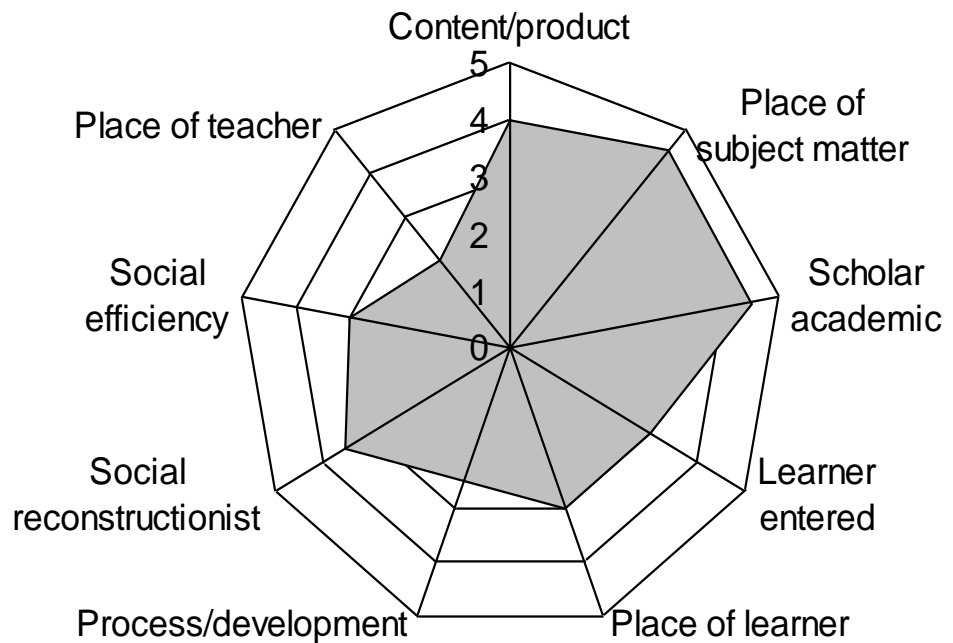
10 bls. af 196 (5%)

Ljósmynd: Heimasíða Varmárskóla

1999 - Í gildi til 2010 - 12 hefti

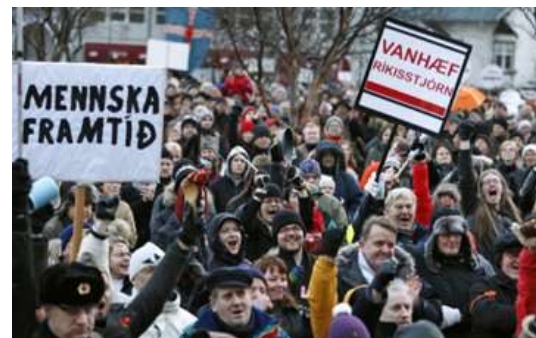
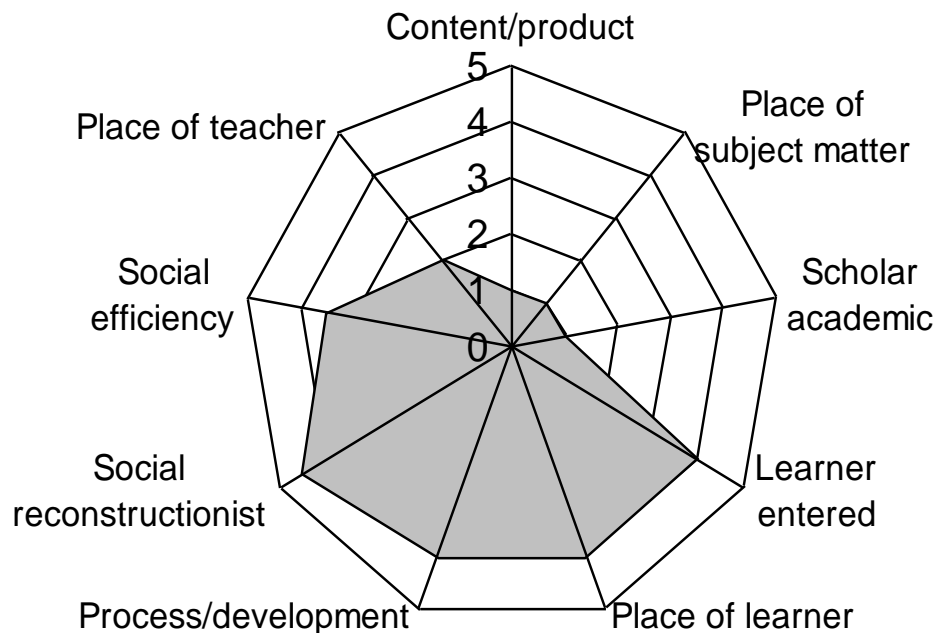
72 bls. af 930 (8%)

Ljósmynd: Eggert Lárusson

2007 - 2011 Í gildi til ? - Almennur hluti og eitt greinahefti

41 bls. af 586 (7%)

Ljósmynd: Mbl. Kjartan Þorbjörnsson

Próunin: Nýtt bætist sífelld við, en fátt fer út!

- Námskráin farin að líkjast garði fullum af plöntum. Menn ekki lengur sammála um hvað er illgresi og hvað ekki
- Dæmi (umhverfisvernd og sjálfbær þróun): Nemendur taki afstöðu til siðferðilegra þátta tengda umhverfisvernd, skilji hugtakið sjálfbær þróun og mikilvægi þess fyrir samfélagið, skilji mikilvægi þess að umgangast náttúruauðlindir þannig að þær spillist ekki

Mennta- og menningarmálaráðuneytið, 2007

Óráðlegt að ætla að komast yfir allt á hundavaði...!

- Yfirferðardraugurinn er einn meginvandi náttúrufræðikennara:
  - *„Whatever the mix of approaches...the biggest error would be to try to address too many discrete topics...Whether science is taught on a disciplinary or cross-disciplinary basis, the greatest threat to quality is superficiality.*

Atkin og Black 2003, bls. 79

“Námskrá” í náttúrufræði

- Til hvers? Hver er tilgangur þess að kenna náttúruvísindi?
- Hvað á að læra og kenna og hvað ekki? Hvers vegna?
- Hvernig?
- Hvernig á að skipuleggja námsumhverfið og samhengi námsins?
- Hvernig á að meta árangurinn?
- NÁMSREYNSLA!: “Conflicting visions on educational experience” (Schiro, 2008, Pinar 2004)

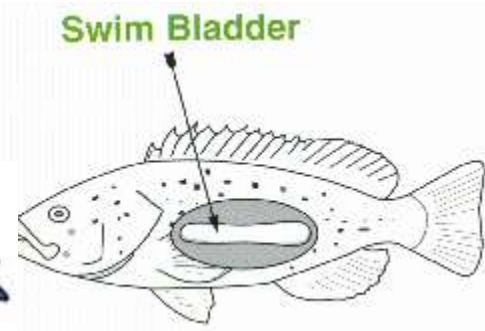
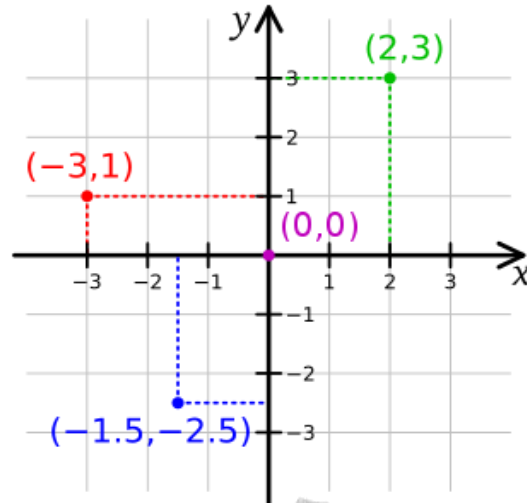
HVAÐ TÍÐKAST Í SKÓLUM? Hvernig fagmanneskjur viljum við?

- Viljum við nákvæma og sundurgreinda námskrá? Miðstýringu? Fylgja skýrum leiðarljósum ofan frá?
-> Ósjálfstæð fagmanneskja
- Viljum við að hver náttúrufræðikennari hafi sitt svigrúm/sjálfstæði til að ákvarða námsefni og kennsluaðferðir sem sérfræðingur?
-> Sjálfstæð fagmanneskja
- Viljum við samvinnu og samábyrgð? Ákvarðanir um nám og starf snerti alla og allir eigi því að hafa áhrif? -
> Samvirk fagmennska (sbr. "New professionalism")

Trausti Þorsteinsson 2003

Arkimedes og Descartes

Lögmál Arkimedesar og “Cartesian diver”

Dæmi um markmið sem nást með þessu verkefni

- Kynnast kröftum og kraftlögmálum, einkum flotkrafti og þyngdarkrafti
- Vinna með ýmis efni og kynnast eiginleikum þeirra
- Fjalla um hugtök eins og rúmmál, massa og eðlismassa
- Vinna með straumefni (fluids) eins og vatn og loft
- Þjálfast í “vísindalegum” vinnubrögðum, mælingum, skráningum, því að sannreyna og finna skýringar á fyrirbærum
- Örva umræðu um náttúruvísindaleg fyrirbæri og efla þannig orðaforða
- Kynnast þætti náttúruvísinda í tækniþróun (skip, kaubátar, köfun)

HÁSKÓLI ÍSLANDS
MENNTAVÍSINDASVIÐ

1

“Námskrá” í náttúrufræði

Reykjanesbær – 17. ágúst 2011
Meyvant Þórólfsson

“Námskrá” í náttúrufræði

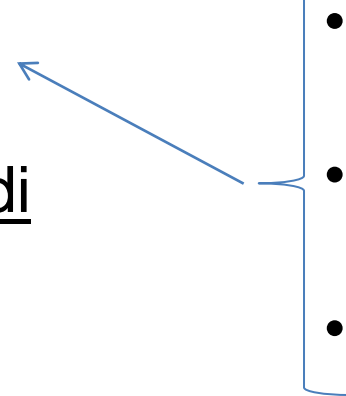
- Til hvers? Hver er tilgangur þess að kenna náttúruvísindi?
- Hvað á að læra og kenna og hvað ekki? Hvers vegna?
- Hvernig á að læra og kenna?
- Hvernig á að skipuleggja námsumhverfið og samhengi námsins?
- Náms efni og námsgögn?
- Hvernig á að meta árangurinn?
- NÁMSREYNSLA!: “Conflicting visions on educational experience” (Schiro, 2008, Pinar 2004)

Náttúrufræði (*náttúra = eðli*)

J.G. Fischer 1852 - Kennslubók í náttúrufræði:

- Hin dauða náttúra: Sá heimur náttúrunnar sem telst lífvana
- Hin lifandi náttúra: Sá heimur náttúrunnar sem telst lifandi
- Eðlisfræði er aðalgrein náttúrufræði. Hún skýrir frá *hinum innri öflum hinna dauðu náttúrulíkama* (efnisheilda)...og frá *hinum innri öflum hinna lifandi náttúrulíkama að því leyti, sem þeir eru háðir sömu allsherjarlögum og hinir* (bls. 2).

Hringlandaháttur með heiti og skilgreiningar

- Náttúrufræði
  - Náttúruvísindi
  - Raungreinar
  - Raunvísindi
  - Vísindi
-
- Eðlisfræði (eðlisvísindi)
  - Líffræði (lífvísindi)
  - Jarðfræði (jarðvísindi)
  - “Litróf náttúrunnar”
  - Vísindalegt læsi

Uppbygging náttúrufræðinámskrár 1999

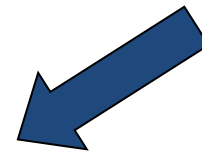
From the physical sciences
From the earth sciences
From the life sciences

Úr

About the nature and role of science
About methods and skills

Um

Náttúruvísindi (natural science)

- Sérstakt námssvið í almennum skólakerfum í rúm 100 ár, þó slitrótt.
- Breitt og djúpt svið sem fer sífellt stækkandi
- Margs konar sýn og áherslur:
  - Hrein vísindi með vísindalegum aðferðum
  - Tengsl við samfélagið og önnur svið (Life adjustment education = “anti-intellectualism”)
  - STS og húmanísk sýn á vísindi
  - Nemandinn og þarfir hans
  - Hin lifandi náttúra
  - Náttúrulegt og manngert umhverfi - útinám

Glíman við að jafna (*balance*) ólík sjónarmið

- Nemenda- og félagslega miðuð námskrá í heimi staðlaðra og samræmdra viðmiða: Leitin að vitrænu jafnvægi í námi og kennslu
- *...This is the tension between rigor and accountability through standards, benchmarks, and high stakes testing on the one hand and more progressive, student-centered approaches to teaching and learning on the other*

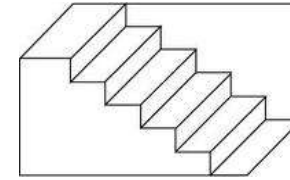
George E. DeBoer 2002 (*Science and Education* 11)

Fjórir meginstraumar - Blandast í námskrám

- i. **Fræðgreinanálgun:** The scholar academic ideology – *Sjónarmið fræðigreina (fræðigreinastefna)*
- ii. **Undirbúningur fyrir samfélagsþátttöku:** The social efficiency ideology – *Félagsleg skilvirkni*
- iii. **Aðstæður og þarfir nemandans í fyrirrúmi:** The learner centered ideology – *“Barnið í brennidepli”*
- iv. **Að efla gagnrýna hugsun nemandans til að breyta:** The social reconstruction ideology – *Breytingar á samfélaginu*

Schiro 2008; Kliebard 1996; Andri Ísaksson 1983

I. Akademísk, fræðileg nálgun (Scholar academic)

- Menntaðir vísindamenn (super scholars) standa efst og ákveða hvað á að læra og hvernig
- Kennarinn (mini scholar) sé sérmenntaður í greininni
- Markmiðið að miðla lögmálum, hugtökum, aðferðum og “kúltúr” sem tíðkast innan vísindagreinarinnar [Schiro, 2008](#)
- Nemendur hugsaðir sem litlir vísindamenn:
  - *The schoolboy learning physics is a physicist, and it is easier for him to learn physics behaving like a physicist than doing something else* [-Bruner, 1966](#)

II. Atferlismótun í samræmi við þarfir samfélagsins (Social Efficiency)

- Pólitískir valdhafar ákveða innihald námskrár sem kennarar kenna eftir og námsefni miðast við ytri fyrirmæli
- Nemandinn er eins og hráefni, mótað og breytt í lokaafurð: Fullorðinn einstakling sem “fúnkerar” samræmi við gildi og þarfir viðkomandi samfélags
- Byggt er á hugmyndum atferlishyggju, hlutlæg markmið og skýrt skilgreint námsefni

Schiro, 2008

III. Aðstæður og þarfir nemandans í brennidepli (Learner centered)

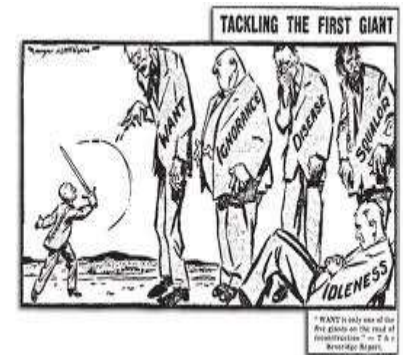
- Kennarar fá svigrúm/vald til að laga nám og kennslu að aðstæðum og þörfum nemenda. Námskráin því “opin”
- Alhliða þroski (þroski *vitsmuna, tilfinninga, félags- og fagurskyns* sbr. AG 1989)
- Byggt er á hugmyndum hugsmíðihyggju, opin markmið, ekki skýrt fyrirframtilgreint námsefni

Schiro, 2008

IV. Nám og kennsla miðað við umbótum, æskilegum breytingum á samfélaginu (Social reconstruction)

- Námskráin: Tæki til að stuðla að breytingum, bæta samfélagið (getur falið í sér pólitísk ágreiningsefni)
- Dæmi (umhverfisvernd og sjálfbær þróun): Nemendur taki afstöðu til siðferðilegra þátta tengda umhverfisvernd, skilji hugtakið sjálfbær þróun og mikilvægi þess fyrir samfélagið, skilji mikilvægi þess að umgangast náttúruauðlindir þannig að þær spillist ekki

Schiro, 2008; Mennta- og menningarmálaráðuneytið, 2007